

Inbreng UNL internetconsultatie AMvB Toets Anderstalig Onderwijs en ministeriële regeling

Internationalisering essentieel voor hoogwaardig onderwijs en onderzoek

Nederland behoort tot de top van Europese kennis- en innovatielanden. De Nederlandse universiteiten versterken de samenleving en economie met academisch onderwijs, onderzoek en innovatie. Nederlandse universiteiten trekken van over de hele wereld mensen aan die een bijdrage willen komen leveren aan de Nederlandse kennisinfrastructuur. Dit is iets om trots op te zijn. De slimste breinen van over de hele wereld komen naar Nederland en studenten kunnen in een 'international classroom' van elkaar en van (internationale) wetenschappers en docenten leren. Bedrijven, overheden en publieke organisaties werken samen met de beste wetenschappers en dat is goed voor onze lokale, regionale en nationale economie. Het CPB heeft berekend dat een Europese WO-student de Nederlandse samenleving netto gemiddeld 17 duizend euro oplevert. Niet-Europese internationale studenten leveren netto zelfs 96 duizend euro op.¹

Met zelfregie kunnen universiteiten de knelpunten van internationalisering oplossen

Tegelijkertijd zien universiteiten dat (de groei van) het aantal internationale studenten ook tot knelpunten leidt, al zijn de knelpunten erg verschillend per regio. Universiteiten voelen gezamenlijk de verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen en zijn daarom via zelfregie tot maatregelen gekomen. Het maatregelenpakket kan het aandeel volledig Engelstalige bacheloropleidingen met bijna een derde terugbrengen. Universiteiten zijn voornemens bij 35 Engelstalige bacheloropleidingen een Nederlandstalige variant toe te voegen, om de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te vergroten. Bovendien blijkt uit de eerste inventarisatie van de voornemens dat vier bacheloropleidingen volledig overgaan op het Nederlands, en dat 27 opleidingen een numerus fixus op een Engelstalig traject willen invoeren.

Met een open Nederlandstalige variant en een Engelstalige variant met een numerus fixus kunnen universiteiten heel gericht - en veel sneller dan met het instrument TAO - sturen op de instroom van internationale studenten én meer Nederlandstalig aanbod creëren. Dit vergroot de toegankelijkheid en keuzeruimte van ons onderwijs voor Nederlandse studenten.

De WIB helpt universiteiten hier potentieel bij. Universiteiten zijn blij met de heldere kaders en sturingsinstrumenten uit de WIB. De TAO kan als ultimo remedium worden ingezet. De wijze waarop de TAO in de voorliggende versie van de AMvB en ministeriële regeling is uitgewerkt bemoeilijkt een gebalanceerde aanpak van internationalisering echter, in plaats van dat het hieraan bijdraagt. OCW houdt met de huidige AMvB onvoldoende rekening met het belang van wetenschap voor de Nederlandse samenleving, de TAO sluit niet aan bij de zelfregie-aanpak van universiteiten en de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten wordt ingeperkt. Bovendien wordt er bij de uitvoerbaarheid geen rekening gehouden met de gevolgen voor ons personeel. Deze vier punten lichten universiteiten in deze inbreng verder toe. In de bijlage is een overzicht te vinden met additionele aanbevelingen en knelpunten. De samenleving vraagt om een gebalanceerde aanpak van internationalisering – met ruimte voor maatwerk en oog voor lokale en regionale omstandigheden. De huidige opzet van de TAO biedt dit niet.

1. Internationaal hoger onderwijs cruciaal voor Nederlandse wetenschap en samenleving

Het Nederlandse stelsel van wetenschap is internationaal gezien wereldtop, zoals bijvoorbeeld te zien is aan het succes van Nederlandse instellingen bij Horizon Europe. Deze internationale toppositie op wetenschapsgebied is niet los te zien van het internationale karakter van het onderwijs. Op universiteiten zijn onderwijs en onderzoek namelijk sterk met elkaar verweven. Onderwijs op universiteiten wordt gevoed en

¹ De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs en mbo, CPB, 2019, pagina 37, tabel 5.5, link: https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/cpb-notitie-de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs-en-mbo_0.pdf

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

versterkt door het onderzoek dat wetenschappers doen, en het onderzoek wordt gevoed met ideeën en talenten die uit het onderwijs voortkomen.

Door deze sterke verwevenheid van onderwijs en onderzoek op universiteiten, raken aanpassingen in de voertaal van opleidingen ook het bijbehorende onderzoeksgebied. Als het onderwijs haar internationale karakter verliest, heeft dit daarmee verregaande gevolgen voor onderzoeksgebieden. Bij sommige kleinere onderzoeksgebieden komt zelfs het voortbestaan op de tocht te staan. De samenleving kan op die manier belangrijke onderdelen van onze kennisinfrastructuur verliezen.

Bij het beoordelen van de anderstaligheid van een opleiding, zal daarom niet alleen vanuit economisch perspectief naar anderstaligheid gekeken moeten worden, maar ook naar de gevolgen op het aanhangige wetenschapsgebied. In de huidige opzet van de AMvB speelt dit geen rol. Universiteiten maken zich hier grote zorgen over en zouden daarom graag zien dat het ministerie van OCW zich niet enkel beperkt tot het verdienvermogen van de samenleving op korte termijn, maar ook oog heeft voor het instandhouden en versterken van de Nederlandse kennisinfrastructuur op de lange termijn.

2. TAO en zelfregie staan op gespannen voet in huidige versie AMvB

Het ministerie van OCW stelt dat de TAO het sluitstuk van zelfregie moet zijn en beoogt universiteiten te stimuleren om de TAO in clusterverband aan te vragen voor bestaande opleidingen. In de toelichting (p4.) wordt het gezamenlijk indienen van aanvragen zelfs als uitgangspunt beschreven. Echter, de voorliggende AMvB gaat uit van een zeer gedetailleerde bewijsvoering per opleiding. Argumentatie vanuit een sectorperspectief wordt hiermee niet expliciet gestimuleerd. Met zelfregie beogen universiteiten juist om vanuit een sectorperspectief naar de problematiek te kijken. Hierbij nemen we naast taalmaatregelen ook maatregelen waarmee we de internationale bachelorinstroom kunnen beheersen met behulp van de sturingsinstrumenten uit de WIB. Dit maakt het mogelijk om op strategisch niveau te opereren en gezamenlijk beleid te voeren. De TAO faciliteert deze aanpak nu niet. Daarom stellen de universiteiten voor: zet de toets zo in dat opleidingen deze enkel moeten doorlopen als de resultaten van de zelfregie (inclusief numerici op Engelstalige varianten) niet voldoen.

Daarnaast krijgt de minister met deze AMvB de mogelijkheid om aan het einde van een zelfregietraject alsnog een negatieve beslissing te nemen over een individuele opleiding binnen een cluster. Zoals ook de Raad van State opmerkte, kan dit leiden tot willekeur en bureaucratische inefficiëntie.

Bovendien krijgen opleidingen die na een zelfregietraject besluiten Nederlandstalig te worden nu een jaar om deze opleiding om te zetten, terwijl bij een afwijzing van een TAO-aanvraag naar een redelijke (langere) termijn wordt gekeken voor afbouwen. Dat staat haaks op zelfregie: als je er zelf voor kiest de taal om te zetten is er minder tijd om dit in te regelen, hiermee wordt dit onaantrekkelijk gemaakt. Ook voor opleidingen die zelf kiezen om naar het Nederlands over te gaan moet dus naar een redelijke termijn worden gekeken.

Alles bij elkaar werpt de huidige wijze waarop OCW de TAO wil inrichten een drempel op om op een effectieve wijze zelfregie te kunnen voeren, in plaats van dat het – zoals OCW beoogt – zelfregie stimuleert. We pleiten daarom voor een aanpassing in de aanvraag- en beoordelingssystematiek van de TAO waarmee er voor opleidingen een voordeel ontstaat om in clusterverband een aanvraag te doen. Ook pleiten we, in lijn met het advies van de Raad van State, voor uiterste terughoudend met het toepassen van ministeriële regie, die zich als 'ultimo remedium' uit in het mogelijk sluiten van anderstalige universitaire bacheloropleidingen.

3. Huidige opzet TAO beperkt toegankelijkheid stelsel

Universiteiten kiezen met hun zelfregie-aanpak voor het aanbieden van opleidingen in zowel het Nederlands als het Engels (dubbele tracks). Op populaire Engelstalige varianten zetten universiteiten een numerus fixus, om zo de instroom van internationale bachelorstudenten te kunnen beheersen terwijl de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten behouden blijft. Onderwijs is op deze manier toegankelijk voor zowel studenten die in

het Nederlands willen studeren als voor studenten die in het Engels willen studeren. Met dubbele tracks wordt bovendien het brede en kwalitatief hoogwaardige onderwijsaanbod in stand gehouden.

Waar universiteiten de toegankelijkheid van het stelsel willen versterken, zal de AMvB de toegankelijkheid beperken. Volgens de AMvB lijkt het moeilijk te rechtvaardigen om een opleiding in het Engels aan te bieden als deze ook in het Nederlands aangeboden kan worden (AMvB, paragraaf 4.5). Als een universiteit een opleiding zowel in het Nederlands als in het Engels aanbiedt, kan de CDHO dan concluderen dat de anderstaligheid niet doelmatig is?

Een tweede manier waarop de toegankelijkheid onder druk komt te staan is het risico op verschralling van het opleidingsaanbod. De TAO kan leiden tot een beperktere inzet van internationale topwetenschappers, en tot moeite om kleinere opleidingen in stand te houden. Dit heeft als direct gevolg dat het opleidingsaanbod verschaalt. Sommige opleidingen kunnen volledig verdwijnen, waarbij andere opleidingen nog maar op enkele plekken in stand te houden zijn. Dit verkleint de keuzevrijheid van studenten en is daarmee een tweede manier waarop de AMvB de toegankelijkheid beperkt.

Universiteiten pleiten daarom met klem voor meer oog voor het in stand houden van een toegankelijk stelsel. Binnen de toetsingscriteria voor anderstalig onderwijs moet meer aandacht zijn voor de voordelen van het aanbieden van bacheloronderwijs in zowel het Nederlands als het Engels, met eventueel een fixus op de Engelstalige variant. Hiermee wordt het internationale karakter behouden, wordt de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten versterkt en kan de internationale instroom worden beheerst. Hiernaast moet in de criteria meer oog zijn voor de gevolgen van opleidingen die mogelijk zullen omvallen door de TAO.

4. Gevolgen voor personeel

Internationaal personeel op universiteiten maakt zich grote zorgen over hun positie aan een Nederlandse universiteit. Ons internationale personeel heeft zich – vaak met hun familie – in Nederland gevestigd om een bijdrage te leveren aan de Nederlandse samenleving en kennis-economie en is onmisbaar in het succes van de Nederlandse wetenschap. Deze versie van de TAO zet een duurzaam verblijf van collega's die vaak al langere tijd in Nederland wonen op de tocht. Universiteiten maken zich hier zowel vanuit menselijk, maatschappelijk, als uitvoerbaarheidsperspectief grote zorgen om.

Als internationaal personeel niet de mogelijkheid krijgt om mee te gaan in de omslag naar het Nederlands verwachten universiteiten een groot probleem bij het omzetten van Engelstalig naar Nederlandstalig onderwijs. Voor veel vacatures is namelijk simpelweg geen Nederlandstalig personeel te vinden. Als een opleiding vanwege een negatieve uitkomst van de TAO moet worden omgezet naar het Nederlands, zonder dat hiervoor Nederlandstalig personeel beschikbaar is, kan dit betekenen dat de opleiding moet sluiten. De AMvB negeert dit aspect volledig, terwijl het voor de omzetting van een opleiding naar het Nederlands fundamenteel is.

De beschikbaarheid van voldoende Nederlandstalig personeel zou daarom meegewogen moeten worden bij de beoordeling van anderstalig onderwijs. Het aanbieden van (alleen) Nederlandstalig onderwijs is simpelweg niet altijd uitvoerbaar. Universiteiten willen daarom dat de beschikbaarheid van voldoende Nederlandstalig personeel expliciet als criterium wordt opgenomen bij de vier doelmatigheidscriteria waarop instellingen zich kunnen beroepen. Oftewel: binnen een criterium (bijv. Regionale omstandigheden) kunnen instellingen zich beroepen op de omstandigheid dat er onvoldoende Nederlandstalig personeel beschikbaar is en het daarom doelmatig is om de opleiding anderstalig aan te bieden (want het kan niet anders). Dit is tevens conform advies Raad van State.

Bijlage 1: Overige aanbevelingen UNL ter verbetering van de AMvB Toets anderstalig onderwijs en de ministeriële regeling

Algemeen

- De TAO zou enkel ingezet moeten worden als de universiteiten in zelfregie geen duurzame balans weten te bereiken.
- Herziening van de TAO-criteria: de TAO-criteria moeten worden herzien om een betere balans te vinden tussen kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingsaspecten, met meer aandacht voor internationale context, regionale toegankelijkheid, maatschappelijke rol, wetenschappelijke relevantie en beschikbaarheid personeel.
- Verduidelijking van de rol van clusters: de mogelijkheid om clustergewijs TAO-aanvragen in te dienen moet worden vergemakkelijkt en verduidelijkt.

Criterium regionale omstandigheden

- Vervang de 25km-grens door het gebruik van Euregio's als regio-afbakening. Euregio's zijn grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden die beter aansluiten bij de realiteit van internationaal georiënteerd hoger onderwijs.
- Maak van de bedreiging van het regionale opleidingsaanbod een expliciete reden om een positief advies te krijgen in de TAO.
- Beoordeel de TAO niet alleen op basis van financiële en arbeidsmarktargumenten, maar houd ook rekening met de maatschappelijke en regionale impact van het opleidingsaanbod.
- Breid de beoordeling van regionale omstandigheden uit met inhoudelijke argumenten die relevant zijn voor de specifieke opleiding en regio.
- Laat de cumulatieve werking van de subcriteria "krimp/grens" en "bijdrage aan de regio" vervallen om onnodige belemmeringen voor waardevolle opleidingen te vermijden.
- Evalueer de verwevenheid van een instelling met de regio op een genuanceerdere manier, ongeacht de locatie.
- Erken de waardevolle bijdrage van anderstalige opleidingen aan de regionale identiteit, economie en samenleving.

Criterium arbeidsmarkt

- Breid de beoordeling in de TAO uit met een expliciete toetsing van de maatschappelijke rol van de instelling en de opleiding in kwestie.
- Erken de waardevolle bijdrage van anderstalige opleidingen aan de samenleving en de ontwikkeling van kritische wereldburgers.
- Voeg een criterium toe aan de TAO dat de wetenschappelijke relevantie en academische vorming van de opleiding beoordeelt.
- Erken dat wetenschappelijk onderwijs bijdraagt aan de ontwikkeling van nieuwe kennis en vaardigheden die essentieel zijn voor toekomstige maatschappelijke uitdagingen.
- Verbreed de basis voor het beoordelen van arbeidsmarktperspectief met prognoses, demografische trends en signalen uit andere sectoren dan de directe alumni-data.
- Beoordeel de mate waarin de opleiding studenten voorbereidt op een toekomstbestendige carrière, met oog voor flexibiliteit, analytische vaardigheden en interculturele competenties.
- Erken de waarde van anderstalige opleidingen voor de Nederlandse economie en de internationale arbeidsmarkt.

Criterium internationale uniciteit

- Ontwikkel een objectiever beoordelingskader voor uniciteit

Criterium internationale positionering

- Breid de beoordelingscriteria in de TAO uit met expliciete aandacht voor de internationale profilering van de opleiding.
- Laat de instelling haar internationale positie aantonen met concrete indicatoren zoals: positie in internationale netwerken, internationale wetenschappelijke impact (citaties), of het gehanteerde onderwijsconcept.
- Beoordeel of de opleiding bijdraagt aan de internationale toonaangevende positie van Nederland in een specifiek vakgebied/domein.

Universiteiten *van* Nederland

- Vervang de term 'kennis, kunde en vaardigheden' door beoogde leerresultaten. Dit is een welbekend begrip en dit voorkomt wellicht dat het CDHO de drie begrippen (kennis, kunde en vaardigheden) los van elkaar evalueert.
- op p.14, paragraaf 5 staat dat doelmatigheidscriteria "overwegend kwantitatief" moeten zijn geformuleerd. Dat is veel lastiger bij het criterium 'internationale positionering'. Een suggestie is om toe te voegen "overwegend kwantitatief (waar mogelijk en relevant)."
- Verduidelijk hoe het subcriterium van structurele samenwerkingsverbanden zich verhoudt tot het subcriterium dat je moet aantonen dat je Engelstalig onderwijs nodig hebt voor je eindtermen. Als je voldoet aan het criterium m.b.t. eindtermen, moet je dan ook nog aan het subcriterium voor samenwerkingsverbanden en vice versa voldoen?

Criterion geheel aan voorzieningen in het hoger onderwijs

- Richt de TAO zo in dat er ruimte blijft voor multi-, inter- of transdisciplinaire opleidingen, ook als er volgens de definitie van verwantschap geen vergelijkbare opleidingen zijn (*geheel aan voorzieningen*)

Universiteiten van Nederland

Bijlage 2: Overwegingen bij de aanbevelingen

Bovenstaande aanbevelingen zijn tot stand gekomen op basis van de overwegingen in onderstaande tabel.

	Algemene Input AMvB
TAO	<p>Knelpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Te zware bewijsvoering per opleiding: De gedetailleerde bewijsvoering per opleiding en de focus op de context van de instelling bemoeilijken clustergewijze indiening en beoordeling. Dit leidt tot een zeer arbeidsintensief proces voor zowel instellingen als de CDHO. • Onvoldoende aandacht voor onderwijsprofiel en internationale context: De criteria richten zich primair op economische relevantie en arbeidsmarktperspectief, terwijl de meerwaarde van internationaal opererend hoger onderwijs, de internationale context, het regionale onderwijsaanbod en de toegankelijkheid van studenten in de regio onvoldoende worden meegenomen. • WO Bachelor geen directe link met arbeidsmarkt: Voor wo lastig om koppeling te maken tussen wo bachelor en arbeidsmarkt. De uitstroom vanuit bachelors naar de arbeidsmarkt verloopt voor het overgrote deel via masteropleidingen • Discriminatie van tweetalige opleidingen: De wet lijkt degenen te discrimineren die al proberen onderwijs te bieden in zowel Nederlands als Engels. • Gebrek aan samenhang met zelfregie: De AMvB en WIB staan op gespannen voet met zelfregie, wat leidt tot bureaucratie en onduidelijkheden. • Onnodig ultimatum remedium: De bevoegdheid van de minister om de toestemming voor anderstalig onderwijs in te trekken of hier voorwaarden aan te verbinden, is te ruim en kan leiden tot willekeur. • Verwaarlozing van wetenschappelijke relevantie: De wetenschappelijke relevantie van de opleiding wordt niet meegenomen als doelmatigheids criterium, terwijl dit een belangrijk aspect is van internationaal opererend hoger onderwijs. • Onvoldoende aandacht voor maatschappelijke rol: De maatschappelijke rol van instellingen en de bijdrage van internationale studenten aan de samenleving worden onvoldoende meegewogen. • Beschikbaarheid van personeel niet meegenomen: De beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel, zowel Nederlandstalig als Engelstalig, wordt niet als doelmatigheids criterium beschouwd. • Onduidelijke link tussen anderstaligheid en profiel van instelling: De link tussen de keuze voor anderstalig onderwijs en het profiel van een instelling is onvoldoende duidelijk geformuleerd. • Te weinig ruimte voor kwalitatieve argumentatie: De nadruk in de TAO ligt te sterk op kwantitatieve criteria, waardoor er onvoldoende ruimte is voor kwalitatieve argumenten en de complexe realiteit van internationaal onderwijs niet goed wordt belicht. • Tijdsdruk en uitvoerbaarheid: De termijn van 9 maanden voor het indienen van TAO-aanvragen en de termijn van 6 maanden voor het implementeren van eventueel nieuw instellingstaalbeleid zijn te krap. • Financiële gevolgen niet gedekt: De TAO en de implementatie van de WIB hebben aanzienlijke operationele en financiële consequenties voor instellingen, waarvoor geen extra middelen zijn vrijgemaakt. • Disproportionele toetsing van anderstalige tracks: Het toepassen van dezelfde strenge TAO op anderstalige tracks als op de hoofdtaal van een opleiding is disproportioneel en kan leiden tot onnodige sluiting van waardevolle opleidingen.

Universiteiten van Nederland

	<ul style="list-style-type: none"> • Willekeur door onduidelijke criteria: De afwijkingen tussen WIB en AMvB, de onduidelijke criteria en de vage uitgangspunten die alleen in de toelichting staan, leiden tot interpretatieverschillen, willekeur en onuitvoerbaarheid. • Verwaarlozing van continuïteit: Het aspect van continuïteit van de opleiding in een bepaald vakgebied wordt niet meegenomen in de uitwerking van de AMvB. • Onevenredig grote gevolgen: Het niet halen van de TAO kan onevenredig grote gevolgen hebben. Docent is ook onderzoeker, en de benadering alleen vanuit de doelmatigheid van een opleiding naar de 'buitenwereld' brengt risico's met zich mee m.b.t. het voortbestaan van vakgroepen en departementen die cruciaal zijn voor de wetenschappelijke agenda van een instelling of het voortbestaan van andere opleidingen. 	
	criterium	input
1.	Past binnen taalbeleid	
2.	Doelmatig met oog op minimaal:	<ul style="list-style-type: none"> • Verwijzend naar de term 'evident doelmatig' die wordt gebruikt: voor zover bekend staat het begrip evident bij de toets op doelmatigheid (nog) niet in de wet in hoger onderwijs, wel voor funderend onderwijs. In de discussie die daarover is gevoerd werd volgens de Raad van State de term 'evident' gebruikt om te benadrukken dat terughoudendheid gepast is bij de beoordeling of sprake is van een ondoelmatige aanwending van middelen. (Kst. II 2018–19, 35 102, nr. 3)
a.i.	regionale omstandigheden	<p>Knelpunten rondom regionale aspecten</p> <p>1. Beperking van 25km-grens:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De koppeling van de grensregio-definitie aan economische activiteiten van het Centraal Planbureau (CPB) is irrelevant voor hoger onderwijsvoorzieningen. • De 25km-grens is willekeurig en heeft nadelige gevolgen voor instellingen die net buiten deze grens vallen. • Regio's in een internationaal opererend universitair onderwijs landschap zijn meer dan economische gebieden of krimpgebieden. Daarnaast worden belangrijke aspecten als demografie en culturele diversiteit worden genegeerd. <p>2. Bedreiging van het opleidingsaanbod in regio's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toegankelijk en breed onderwijs is essentieel voor alle regio's. • Ook vanwege kamerproblematiek in bepaalde regio's en het faciliteren van nauwe samenwerking HBO en WO (waaiergedachte), is het belangrijk dat studenten relatief dichtbij 'huis' een studie kunnen volgen.

		<ul style="list-style-type: none"> • De concentratie van internationale topwetenschappers en het behoud van kleine opleidingen worden bedreigd, wat leidt tot vershraling van het opleidingsaanbod en beperking van de spreiding voor Nederlandse studenten. • De beoordeling van regionale omstandigheden in de TAO tot krimp- en grensregio's is te beperkt en laat onvoldoende ruimte voor inhoudelijke argumenten. • Opleidingen in bepaalde vakgebieden kunnen juist een belangrijke rol spelen in de regionale ontwikkeling, ongeacht de locatie. • Het vertrek van bedrijven uit een regio kan worden versneld door het verdwijnen van Engelstalige opleidingen. <p>3. Onvoldoende aandacht voor verwevenheid met de regio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De TAO beoordeelt onvoldoende de mate waarin een instelling verweven is met de regio, ook in niet-krimp- en grensregio's. • De bijdrage van anderstalige opleidingen aan de regionale verbondenheid en werkgelegenheid wordt onderschat.
a.ii.	arbeidsmarkt	<p>Knelpunten rondom het arbeidsmarkt criterium</p> <p>1. Maatschappelijke rol van instellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De TAO richt zich te eenzijdig op de arbeidsmarktgerichte benadering, terwijl de maatschappelijke rol van instellingen breder is. • De maatschappelijke bijdrage van anderstalige opleidingen, zoals het bevorderen van internationale samenwerking, diversiteit en interculturele vaardigheden, wordt onvoldoende meegewogen. <p>2. Wetenschappelijke relevantie en academische vorming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De TAO mist een criterium voor wetenschappelijke relevantie en academische vorming, wat een kernaspect is van WO-onderwijs. • De focus ligt te sterk op huidige economische relevantie en directe arbeidsmarktperspectieven, terwijl wetenschappelijk onderzoek en de voorbereiding op toekomstige beroepen ook belangrijke doelen zijn. <p>3. Arbeidsmarktperspectief: focus op toekomst en diversiteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De nadruk ligt op tekorten in specifieke beroepsgroepen, terwijl een bredere blik op (toekomstige) arbeidsmarktontwikkelingen en de vraag naar academisch geschoold talent nodig is. Universiteiten leiden niet

		<p>alleen op voor de huidige arbeidsmarkt maar ook voor die in de toekomst en geven die zelfs voor een deel vorm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De internationale oriëntatie van de arbeidsmarkt en de toenemende waarde van anderstaligheid worden onvoldoende meegenomen. • De link van een WO bachelor met de arbeidsmarkt is indirect via de master opleidingen. <p>4. Specifieke aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definitie van "aanzienlijk" aantal afgestudeerden: De TAO hanteert een onduidelijke maatstaf voor "aanzienlijk" aantal afgestudeerden, wat problematisch is, met name voor kleine opleidingen. • Arbeidsmarkttekorten in krimpregio's: De TAO houdt onvoldoende rekening met de specifieke arbeidsmarkttekorten in krimpregio's, waar vraag naar academisch geschoold talent breder is dan in specifieke beroepsgroepen. • Noodzaak boven tekorten: De TAO zou breder moeten kijken dan alleen tekorten en ook rekening moeten houden met de noodzaak van een goed opgeleide beroepsbevolking voor de toekomst. • Toekomstige behoeften: De TAO moet meer aandacht besteden aan de toekomstige behoeften van de maatschappij en de arbeidsmarkt, in plaats van zich te baseren op statische data. • Overgangsregelingen: De onduidelijkheid over de procedure bij overgang van een Engelstalige naar een Nederlandstalige opleiding moet worden opgelost met duidelijke overgangsregelingen.
a.iii.	internationale uniciteit of	<p>Knelpunten rondom het criterium 'uniciteit'</p> <p>1. Interpretatie en operationalisering van uniciteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De beschrijving van het criterium 'uniciteit' in de AMvB (p.12) is onduidelijk en vereist verdere specificatie. De verwijzing naar gespecialiseerde onderzoeksgebieden, leerstoelen en lectoraten roept vragen op over de reikwijdte van dit criterium, ook vanuit landelijk en clusterperspectief.
a.iv.	internationale positionering	<p>Knelpunten rondom het criterium 'internationale positionering'</p> <p>1. Insteek is te eenzijdig: door alleen naar de beoogde leerdoelen en het curriculum van de opleiding te kijken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij internationale positionering zou meegewogen moeten worden dat Nederland op specifieke terreinen sterk staat in de internationale context. Daar horen Engelstalige bacheloropleidingen bij die bijdragen aan het in stand houden en uitbreiden van een internationaal netwerk. De redenatielijn wordt dan dat een instelling internationaal toonaangevend is in een bepaald vakgebied/ domein en een internationaal en Engelstalig bachelorprogramma bijdraagt aan het behoud van deze internationale positie. Dit zou de instelling kunnen

		<p>aantonen met positie in internationale netwerken, internationale wetenschappelijk impact, en het gehanteerde onderwijsconcept.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zorgen rondom de toepassing van dit criterium worden nog eens versterkt wanneer continuering van de opleiding gekoppeld is aan toponderzoek. De onderbouwing op basis van de daadwerkelijke beroepskeuze en beroepsuitoefening van afgestudeerden is onwerkbaar.
b.	geheel aan voorzieningen in hoger onderwijs	<p>Knelpunt verwantschap/vergelijkbaarheid en multi-, inter-, en transdisciplinariteit</p> <ul style="list-style-type: none"> Alles draait in de beoordeling van het criterium spreiding (4.6.2) op de definitie van verwantschap. De toetsing van verwantschap is hoofdzakelijk gericht op de koppeling met een (mono)discipline en het bijbehorende beroepenveld. Dit druist in tegen de huidige ontwikkelingen: we zien dat bacheloropleidingen in het WO steeds vaker thematisch worden ingericht en een sterkere multi-/inter-/transdisciplinariteit kennen dan voorheen. Dat is ook begrijpelijk, omdat ons onderwijs responsief en wendbaar is, en gericht op het oplossen van complexe problemen van de samenleving en wetenschap. Al naar gelang die uitdagingen complexer worden, zal het onderwijs zelf ook steeds vaker multi-, inter- of transdisciplinair worden ingericht, zodat studenten goed kunnen worden voorbereid op deze uitdagingen. De TAO lijkt hier weg te bewegen van de bepaling van doelmatigheid van de voertaal, richting een beoordeling van disciplineaire doelmatigheid.

Algemene input ministeriële regeling	
Ministeriële regeling	<p>Wat de ministeriële regeling ingewikkeld maakt is dat de argumentatie en onderbouwing in de openbaarheid plaatsvindt. Dit zorgt voor een kwetsbare onderhandelingspositie van instellingen, ook omdat de minister, zelfs als er onder instellingen een akkoord is, nog anders kan besluiten.</p> <ul style="list-style-type: none"> Een meer algemeen punt t.a.v. de ministeriële regeling is dat het voor de hand ligt dat een cluster bestaat uit alleen WO of alleen HBO bacheloropleidingen. Het inhoudelijk argument hierbij is dat WO- en HBO opleidingen op verschillende doelgroepen gericht zijn. Daarbij komt dat afstemming gecompliceerd wordt als dit ook tussen HBO en WO moet plaatsvinden. De regeling spreekt niet over wat er gebeurt na een besluit, het staat wel in de wet, maar niet in de procedure. Het is onduidelijk hoe de beroepsprocedure werkt als er een mengeling is van cluster- en individuele aanvragen: moet je dan gezamenlijk in beroep en iets vinden van elkaar? <p>T.a.v. de uitvoering <i>De Minister besluit over de aanvraag van het instellingsbestuur om een opleiding of traject anderstalig te mogen aanbieden. De CDHO adviseert de Minister in het door hem te nemen besluit. Voor de CDHO is het noodzakelijk dat de doelmatigheidscriteria die in dit besluit zijn uitgewerkt helder en overwegend kwantitatief zijn geformuleerd. De expertise van de CDHO ligt op het gebied van de doelmatigheid.</i></p>

Universiteiten van Nederland

	<p>Het is dan ook niet aan de CDHO om het taalbeleid van instellingen inhoudelijk te beoordelen. Voor het uiteindelijke oordeel van de Minister is, zo volgt uit de wet, wel vereist dat de aanvraag voor anderstalig onderwijs aansluit op het taalbeleid van de instelling. Wat is de rol van de NVAO in deze? Dit vraagt los van de kwantitatieve kant ook aandacht voor kwalitatieve kant.</p> <p>T.a.v. de gevolgen Dit besluit vormt een inhoudelijke uitwerking van de criteria van de toets anderstalig onderwijs in de wet. De gevolgen van de toets anderstalig onderwijs zijn reeds toegelicht in hoofdstuk 6 en 7 van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel internationalisering in balans. Dit besluit heeft geen aanvullende (financiële) gevolgen. Ten aanzien van de gevolgen verdient nog opmerking dat sommige bestaande anderstalige opleidingen beschikken over een groot anderstalig personeelsbestand. Mocht de uitkomst van de toets anderstalig onderwijs bij het bestaande aanbod zijn dat de instemming voor anderstaligheid van een opleiding niet wordt verleend, omdat deze niet doelmatig is gebleken, dan wordt rekening gehouden met het personeelsbestand. Als het personeelsbestand grotendeels anderstalig is, dan wordt hiermee rekening gehouden in de afbouw- of ombouwtermijn van de opleiding. Ook betreft de minister daarbij de omvang van het resterende anderstalige aanbod en de mogelijkheden die er zijn om het personeel anders in te zetten. Het is vooralsnog niet duidelijk hoe 'rekening zal worden gehouden' met een negatief advies TAO en de consequenties voor personeel. Daarmee geringe mogelijkheid opleidingen om te anticiperen op financiën. Aanvullend ontbreekt ook de mogelijk financiële consequenties voor opleidingen als gevolg van verminderde instroom in masterprogramma's. Dit kan overigens al plaatsvinden nog voor een negatief besluit volgt door het politieke discours wat momenteel heerst in NL rondom internationalisering en de mate van toegankelijkheid van het onderwijs.</p>
Artikel 3	<p>"Aan artikel 3, vijfde lid, wordt onder vervanging van de punt aan het slot door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende: e. of het een anderstalige opleiding betreft, en de taal waarin het onderwijs wordt verzorgd"</p> <p>Daarmee zou kunnen worden gesteld dat de toetstaal dus niet leidend is voor label 'anderstalig', wat wel het uitgangspunt zou moeten zijn.</p>
Artikel 4	<p>"Aan artikel 4 wordt een lid toegevoegd, luidende: 3. Indien het een aanvraag voor een anderstalige opleiding of een anderstalig traject betreft, wordt het taalbeleid van de instelling bijgevoegd."</p> <p>Hoe hangt het profiel van de opleiding (en daarmee noodzaak anderstalig onderwijs) samen met taalbeleid instelling als basis? Daarmee lijkt het karakter van autonomie opleidingen te verschuiven naar taalbeleid instellingsniveau als basis voor wel/geen anderstalig onderwijs?</p>
Artikel 6	<p>6b bepaalt dat in geval van een cluster van aanvragen door een of meer instellingen gezamenlijk de instellingsbesturen een of meerdere aspecten van de aanvraag gezamenlijk kunnen onderbouwen. Het woord "kunnen" lijkt te impliceren dat dit niet te allen tijde noodzakelijk is. Wat is het kader hiervoor?</p>
	<p>6c: wat is een redelijke termijn? Niet aanvragen van de TAO betekent jaar daarop stoppen, terwijl er bij afwijzing naar een redelijke termijn wordt gekeken voor afbouwen. Dat staat haaks op zelfregie: als je er zelf voor kiest om iets stop te zetten is er minder tijd om dat te doen. Dat is daarmee extra onaantrekkelijk.</p>

Universiteiten van Nederland

	6c bepaalt dat CDHO de mogelijkheid geeft aan de indiener om een aanvraag aan te passen indien zij aan de Minister adviseert deze geheel of gedeeltelijk af te wijzen. Blijkens de uitleg ziet dit eveneens op de inhoud en niet enkel op formele gronden. Wellicht goed om dit expliciet te laten bevestigen aangezien dit de instellingen ruimte geeft om een negatief advies te voorkomen.
	6f: Het is moeilijk te begrijpen dat een CeQuint-kenmerk geen argument is voor een uitzondering terwijl het een keurmerk is getoetst en toegekend op een <i>internationaal onderwijsconcept</i> . Zie ook: https://cequint.eu/uploads/2020/11/CeQuint-Frameworks-for-the-Assessment-of-Quality-in-Internationalisation.pdf
	De uitzondering voor Joint programmes staat niet opgenomen in tekst van wet, besluit of regeling. Het ontbreken is een technische fout en moet gerepareerd (verwijzing naar art. 7.3c WHW)
	6f. Een formeel, door de NVAO, geaccrediteerd joint programme vormt een uitzondering op de Toets Anderstalig Onderwijs. De regeling stelt dat een opleiding eerst formeel geaccrediteerd moet zijn als joint programme alvorens de opleiding uitgezonderd kan worden van de toets anderstalig onderwijs. Echter, bij het starten van een nieuwe opleiding doorloopt de opleiding in de regel eerst de macrodoelmatigheidstoetsing door de CDHO en daarna pas het accreditatieproces. De voorgestelde regeling is nu zo opgesteld dat eerst de opleiding als joint programme geaccrediteerd moet zijn en daarna pas de macrodoelmatigheidstoetsing (in dit geval alleen voor bekostiging door de overheid) moet doorlopen.
Algemene toelichting	
1. Inleiding en aanleiding	volgende zin: <i>“De resultaten van gesprekken binnen het veld in het kader van zelfregie kunnen dienen als input voor de onderbouwing van de aanvragen voor de toets anderstalig onderwijs.”</i> Dit is een vreemde formulering, aangezien als vorm van zelfregie op meerdere plaatsen is gekozen voor het toevoegen van NL-tracks, wat nu de argumentatie voor de TAO lang niet altijd ten goede komt.
2.1. Procedure nieuwe opleiding	volgende zin: <i>“De minister controleert vervolgens of de aanvraag in overeenstemming is met het taalbeleid”</i> Op basis waarvan oordeelt de minister, wat zijn de criteria?
	<i>“Voor de omvang van de onderbouwing van de anderstaligheid geldt een richtlijn van maximaal vijftien pagina’s”</i> . Een clusteraanvraag zal bestaan uit gezamenlijke onderbouwing en argumentatie geldend voor een specifieke opleiding/universiteit. Niet duidelijk is of de vijftien pagina’s beiden beslaat. Zo ja, dan is vijftien pagina’s wel erg weinig, de omvang van een reguliere aanvraag macrodoelmatigheid waarnaar verwezen wordt bevat doorgaans maar 1 opleiding.
2.2. Procedure voor omzetten opleiding of starten anderstalig traject	Indien een opleiding binnen een cluster valt waarbij het de enige of een van de weinige aanbieders in het Nederlands is. En er wordt bij de bestaande aanbod procedure gekeken naar het volledige aanbod aan opleidingen in Nederland. Vervolgens wordt er geoordeeld dat het aanbod in het gehele cluster klopt. Als dan de enige of een van de weinige aanbieders van de opleiding in het Nederlands wil wijzigen naar een anderstalig aanbod. In hoeverre wordt dan het gehele cluster weer bekeken? Het gehele onderwijsaanbod in dat cluster/domein verandert dan, maar de individuele opleiding die wil wijzigen kan dit dan niet? Dit zou heel concreet betekenen dat sommige

Universiteiten van Nederland

	Nederlandstalige bachelors niet meer kunnen veranderen van voertaal omdat er maar één aanbieder is in Nederland die deze betreffende opleidingen in het Nederlands aanbiedt. Omdat er wordt gekeken naar het hele speelveld in Nederland is die instelling dus genoodzaakt de opleidingen in het Nederlands te blijven aanbieden. Terwijl er wellicht in de toekomst wel behoefte is aan anderstalig aanbod, in bijvoorbeeld een tekortsector.
2.2. Procedure bestaand aanbod	De CDHO adviseert ook over het gehele aanbod in onderlinge samenhang. De CDHO kan dus pas starten met de oordeelsvorming over het geheel aan aanvragen, op het moment dat zeker is dat alle aanvragen binnen zijn. Hoe weet het CDHO of alles binnen is. Op welke bron baseren ze zich?
	<p>volgende passage: <i>“De CDHO publiceert zodra na negen maanden alle aanvragen binnen zijn, op haar website een overzicht van de aanvragen van instellingen tot het anderstalig voortzetten van opleidingen en trajecten. Vervolgens kunnen belanghebbenden binnen twee weken hun zienswijzen geven op de aanvragen.”</i></p> <p>Aan de hand waarvan worden deze zienswijzen beoordeeld? Hoe worden deze gewogen? Wellicht is deze stap gelijk aan het proces bij een Toets Nieuwe Opleiding, maar de criteria voor de TAO zijn anders; verduidelijking/verdere concretisering is hier wenselijk!</p> <p>Het is onwenselijk dat belanghebbenden zienswijzen kunnen indienen op de aanvragen voor de TAO van bestaand onderwijsaanbod.</p>
2.3. Gezamenlijke aanvraag en motivering	<p>volgende passage: <i>“Net als bij de geclusterde aanvraag voor de macrodoelmatigheidstoetsing van nieuwe opleidingen, neemt de minister na advisering door de CDHO per instelling en opleiding of traject een individueel besluit. Daarmee leidt de gezamenlijke aanvraag niet tot een lichtere manier van toetsen, maar wel tot minder regeldruk.”</i></p> <p>Ook de afstemming tussen instellingen zal de nodige tijd in beslag zal nemen, waardoor het de vraag is of dit daadwerkelijk tot minder regeldruk zal leiden.</p>
	Een doelmatigheidsaanvraag is openbaar. Het is vreemd om in de openbaarheid te moeten onderbouwen waarom je niet participeert in een clusteraanvraag. Dat vereiste zou moeten vervallen.
2.4. Voorgenomen negatief advies	<p>volgende zin: <i>“Het kan hier ook gaan om een gedeeltelijk negatief advies, bijvoorbeeld omdat de CDHO van oordeel is dat wel aan de doelmatigheidscriteria is voldaan, maar onvoldoende ruimte is voor alle opleidingen binnen de aanvraag.”</i></p> <p>Dit vraagt om verdere verduidelijking! Wie beslist welke opleidingen dan geen instemming zou moeten krijgen? En als de opleidingen alsnog kiezen voor een individuele aanvraag, of de aanvraag simpelweg niet aanpassen, wat gebeurt er dan?</p>
	<p><i>“Op grond van de WIB besluit de minister uiterlijk twaalf maanden na het verstrijken van de indieningstermijn van negen maanden. De mogelijkheid tot herstel naar aanleiding van een voorgenomen negatief advies kan een grond zijn om deze termijn te verlengen op grond van de Awb.”</i></p> <p>Dit geeft ernstige (praktische) complicaties als werving voor opleiding/afbouwregeling(en)/compensatieregeling(en) bij personele consequenties etc.</p>

Universiteiten van Nederland

	<p><i>“Het is mogelijk dat de CDHO niet of niet volledig meegaat in de redeneringen van aanvragers van de toets anderstalig onderwijs. Als de CDHO van plan is de minister van OCW negatief te adviseren over een aanvraag, een cluster van aanvragen, of een deel daarvan, dan laat zij dit aan de aanvragers weten, voordat zij daadwerkelijk overgaat tot advisering aan de minister van OCW. De CDHO geeft daarbij een toelichting van haar overwegingen om negatief te adviseren. Het kan hier ook gaan om een gedeeltelijk negatief advies, bijvoorbeeld omdat de CDHO van oordeel is dat wel aan de doelmatigheidscriteria is voldaan, maar onvoldoende ruimte is voor alle opleidingen binnen de aanvraag. De CDHO stelt een termijn vast waarbinnen instellingen de onderbouwing aanvullen of wijzigen op de punten waarvan CHDO heeft overwogen dat zij tot een afwijzend advies zouden leiden. In het geval van een gezamenlijke motivering, doen instellingen dit in overleg. Het voordeel is dat instellingen op deze manier zelf regie houden over de uitkomst van het proces. Als instellingen het onderling niet eens kunnen worden over een nieuwe aanvraag, kunnen ze ook besluiten om voor hun eigen opleidingen een andere, eigen onderbouwing van de doelmatigheidscriteria aan te dragen en zich daarmee af te splitsen van het cluster. Na afloop van de hersteltermijn, stelt de CDHO haar definitieve advies aan de minister op, op basis van de aangepaste aanvragen.”</i></p> <p>Hoe moeten we dit interpreteren? Zou dit overigens ook niet al voor indiening bekend moeten zijn?</p>
	<p>De CDHO stelt een termijn vast waarbinnen instellingen de onderbouwing aanvullen of wijzigen op de punten waarvan CHDO heeft overwogen dat zij tot een afwijzend advies zouden leiden.</p> <p>Waarom de termijn niet hier vermelden? Dit kan leiden tot onduidelijkheid of wijzigingen in termijnen (die dan niet wettelijk zijn vastgesteld).</p>
4. Gevolgen voor de instellingen	<p><i>“Indien een instelling nalaat om een aanvraag in te dienen, terwijl zij wel een anderstalige opleiding verzorgt die niet valt binnen de groepen van opleidingen waarvoor met deze regeling is vastgesteld dat het evident doelmatig is dat zij anderstalig zijn, dan overtreedt zij de wet en is het niet toegestaan de opleiding anderstalig voort te zetten vanaf het studiejaar na afloop van de wettelijke indieningstermijn voor een aanvraag voor de toetsing van het bestaand aanbod. Beoordeling hiervan is uiteindelijk aan de inspectie die signaal gestuurd toezicht houdt.”</i></p> <p>In hoeverre is dit haalbaar gezien de tijdlijn en de mate van uitvoerbaarheid betreffende de aanvraagprocedure van de TAO?</p>